

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RADIACINĖS SAUGOS
ĮSTATYMAS**

1999 m. sausio 12 d. Nr. VIII-1019
Vilnius

**PIRMASIS SKIRSNIS
ĮSTATYMO PASKIRTIS IR PAGRINDINĖS SĄVOKOS**

1 straipsnis. Įstatymo paskirtis

1. Šis įstatymas reglamentuoja juridinių asmenų, įmonių, neturinčių juridinio asmens teisių, ir fizinių asmenų santykius, atsirandančius dėl veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais ir dėl radioaktyviųjų atliekų tvarkymo. Šis įstatymas nustato radiacinės saugos teisinius pagrindus, leidžiančius apsaugoti žmones ir aplinką nuo žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio.

2. Šis įstatymas reglamentuoja santykius, atsirandančius naudojant branduolinę energiją, tiek, kiek nereglamentuoja Branduolinės energijos įstatymo nuostatos.

2 straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos

1. **Apšvita** - procesas, kurio metu jonizuojančiosios spinduliuotės srautas apšvitina žmogų ar aplinką.

2. **Darbuotojas, dirbantis su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais** (toliau - **darbuotojas**) - asmuo, dirbantis pagal darbo sutartį su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais arba jų veikiamas ir veikiamas apšvitos, kurios dozės gali viršyti gyventojams nustatytas ribas.

3. **Gyventojai** - asmenys, išskyrus darbuotojus ir mokinius bei studentus, mokymosi metu naudojančius jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius, ir asmenys, kurie apšvitinami dėl jų pačių sveikatos priežiūros arba savanoriškai padėdami pacientams ar dalyvaudami mediciniuose bei biomediciniuose moksliniuose tyrimuose.

4. **Jonizuojančioji spinduliuotė** - spinduliuotė, kuriai veikiant biologinėje aplinkoje susidaro skirtingų krūvių jonai.

5. **Jonizuojančiosios spinduliuotės generatoriai** - įrenginiai bei jų dalys, neturintys radioaktyviųjų medžiagų, bet dėl techninių savybių galintys generuoti jonizuojančiąją spinduliuotę.

6. **Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinis** - aparatas, radioaktyvioji medžiaga, įrenginys, gaminytis arba prekė, skleidžiantys arba galintys skleisti jonizuojančiąją spinduliuotę.

7. **Leidimas** - dokumentas, suteikiantis vienkartinę teisę įvežti, išvežti arba pervežti radioaktyvias medžiagas laikantis šiame įstatyme ir kituose teisės aktuose nustatytų sąlygų ir reikalavimų.

8. **Licencija** - dokumentas, suteikiantis teisę verstis licencijoje nurodyta veikla laikantis šiame ir kituose įstatymuose bei teisės aktuose nustatytų sąlygų bei reikalavimų.

9. **Medicininė apšvita** - apšvita, kurią patiria pacientai jų sveikatos priežiūros metu, medicininių ir biomedicinių mokslinių tyrimų metu bei asmenys (išskyrus darbuotojus), kurie savanoriškai padeda pacientui.

10. **Gamtinė spinduliuotė** - jonizuojančioji spinduliuotė, kurią sudaro kosminė spinduliuotė ir natūraliai pasiskirsčiusių gamtinių radionuklidų spinduliuotė.

11. **Nereguliuojamosios veiklos kriterijai** - nustatyti dydžiai, kurių neviršijus, veiklai netaikomi radiacinę saugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimai ir nereikalinga licencija.

12. **Radiacinė avarija** - situacija, kilusi dėl aparato gedimo arba technologinio proceso pažeidimų ar kitų priežasčių, kai dėl jų padarinių ar galimų padarinių reikia taikyti radiacinės saugos priemones.

13. **Radiacinė sauga** - visuma teisinių, techninių, technologinių, statybos, higienos bei darbų saugos, aplinkos apsaugos normų ir taisyklių bei priemonių, kuriomis užtikrinama žmonių ir aplinkos apsauga nuo žalingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio.

14. **Radioaktyviosios atliekos** - radioaktyviosios medžiagos, kurių toliau naudoti yra netikslinga arba negalima.

15. **Radioaktyvioji medžiaga** - kiekviena medžiaga, kurioje yra vienas arba daugiau radionuklidų ir kurių savitasis aktyvumas viršija nustatytą dydį.

16. **Radioaktyvusis užterštumas** - bet kurios medžiagos, paviršiaus ar aplinkos bei žmogaus užterštumas radioaktyviosiomis medžiagomis. Žmogaus radioaktyvusis užterštumas - tai ir išorinis odos užterštumas, ir vidinis užterštumas.

17. **Valstybinė radiacinės saugos ekspertizė** - radiacinės saugos duomenų analizė, jos raidos tendencijų prognozė, kurią atlieka šio įstatymo bei kitų Lietuvos Respublikos įstatymų ar Vyriausybės nutarimų įgaliosios valstybės institucijos.

18. **Veikla su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais** (toliau - **veikla**) - juridinių asmenų ir įmonių, neturinčių juridinio asmens teisių, veikla su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais ar su radioaktyviosiomis atliekomis, kuri lemia papildomą darbuotojų ir gyventojų apšvitą arba dėl kurios padidėja apšvitintų žmonių skaičius ar jų apšvitos tikimybė.

3 straipsnis. Pagrindiniai radiacinės saugos principai

Visokia veikla leidžiama ir vykdoma vadovaujantis šiais pagrindiniais radiacinės saugos principais:

1) jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių naudojimo pagrįstumo principu - visų rūšių veiklos, kurios metu naudojami jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai, duodama ekonominė, socialinė ir kitokia nauda žmogui ar visuomenei turi būti didesnė, negu daroma žala žmonių sveikatai ir aplinkai;

2) optimizavimo principu - atskirų asmenų ar visos visuomenės visokia apšvita turi būti tokia maža, kokią įmanoma pasiekti atsižvelgiant į ekonominius ir socialinius faktorius;

3) ribojimo principu - visų veiklų sąlygota dozių suma negali viršyti nustatytosios, išskyrus paciento gaunamą dozę dėl jo sveikatos priežiūros bei asmens (kai tai nesusiję su jo darbu), savanoriškai padedančio pacientui ar dalyvaujančio medicininiuose bei biomedicininuose moksliniuose tyrimuose, gaunamą dozę.

ANTRASIS SKIRSNIS RADIACINĖS SAUGOS VALSTYBINIS VALDYMAS

4 straipsnis. Vyriausybės kompetencija radiacinės saugos valstybinio valdymo srityje

Vyriausybė, įgyvendindama valstybės politiką radiacinės saugos valdymo srityje:

- 1) tvirtina valstybines radiacinės saugos programas;
- 2) reglamentuoja gyvenimo ir ūkinės veiklos ypatingo režimo sąlygas teritorijose, kurios nukentėjo nuo radiacinės avarijos;
- 3) steigia Valstybės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių ir darbuotojų apšvitos registrą ir tvirtina jo nuostatus;
- 4) nustato ministerijų ir kitų valstybės institucijų kompetenciją radiacinės saugos valdymo srityje;
- 5) atlieka kitas radiacinės saugos valstybinio valdymo funkcijas, kurias nustato kiti įstatymai bei teisės aktai.

5 straipsnis. Rajono (miesto) savivaldybės mero kompetencija radiacinės saugos valstybinio valdymo srityje

Radiacinė sauga yra savivaldybei valstybės deleguota funkcija, už kurios vykdymą atsakingas savivaldybės meras. Rajono (miesto) savivaldybės meras:

1) išreiškia savivaldybės nuomonę dalyvaudamas sprendžiant įmonių, kurios naudoja ar planuoja naudoti jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius, statybos, rekonstrukcijos ar veiklos nutraukimo klausimus;

2) Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka skelbia visuomenei informaciją apie radiacinės avarijas, radioaktyviųjų medžiagų taršą, galinčias turėti ar turinčias įtakos aplinkos užterštumui, žmonių sveikatai ar gyvybei, bei įgyvendinamas radiacinės saugos priemones;

3) rengia žmonių radiacinės saugos ir radiacinių avarių padarinių likvidavimo planus ir juos įgyvendina radiacinės avarijos atveju;

4) atlieka kitas radiacinės saugos valstybinio valdymo funkcijas, kurias reglamentuoja kiti įstatymai bei teisės aktai.

6 straipsnis. Sveikatos apsaugos ministerijos kompetencija radiacinės saugos valstybinio valdymo srityje

Sveikatos apsaugos ministerija vykdo šias funkcijas radiacinės saugos valdymo srityje:

1) nustato žmonių ir atskirų jų grupių (darbuotojų, moksleivių, studentų, nėščiųjų ir kt.) radiacinės saugos normas ir organizuoja jų laikymosi priežiūrą bei kontrolę;

2) nustato nereguliuojamosios veiklos kriterijus;

3) atlieka kitas radiacinės saugos valstybinio valdymo funkcijas, kurias reglamentuoja kiti įstatymai bei teisės aktai.

7 straipsnis. Radiacinės saugos centras ir jo kompetencija radiacinės saugos valstybinio valdymo srityje

1. Radiacinės saugos centras yra valstybės valdymo bei savivaldos vykdomųjų ir kitų institucijų veiksmus radiacinės saugos srityje koordinuojanti bei radiacinės saugos valstybinę priežiūrą ir kontrolę, gyventojų apšvitos vertinimą ir ekspertizę atliekanti institucija. Radiacinės saugos centrą steigia ir jo nuostatus tvirtina Sveikatos apsaugos ministerija. Radiacinės saugos centras yra juridinis asmuo, išlaikomas iš valstybės biudžeto.

2. Radiacinės saugos centro funkcijos:

1) rengia įstatymų ir kitų teisės aktų radiacinės saugos klausimais projektus;

2) Vyriausybės nustatyta tvarka išduoda, perregistruoja, sustabdo, atnaušina ar panaikina licencijų verstis veikla, nurodyta šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje, galiojimą;

3) prižiūri ir kontroliuoja, kaip juridiniai asmenys ir įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, laikosi šiame įstatyme, licencijose ir radiacinės saugos teisės aktuose nustatytų reikalavimų, ir už šių reikalavimų pažeidimus taiko įstatymų numatytą atsakomybę;

4) organizuoja ir atlieka oro, geriamojo vandens, maisto produktų ir jų žaliavų, statybinių medžiagų ir jų gaminių bei kitų objektų, kurie gali lemti žmogaus apšvitą, taršos radionuklidais monitoringą, įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka ima ir gauna reikalingus bandinius;

5) pagal kompetenciją rengia radiacinės saugos būklės apžvalgas ir teikia siūlymus visų lygių valstybės valdymo, kontrolės ir savivaldos vykdomosioms institucijoms radiacinės saugos klausimais bei informuoja visuomenę;

6) organizuoja ir atlieka gyventojų, darbuotojų ar jų atskirų rizikos grupių individualiosios apšvitos monitoringą normaliomis sąlygomis ir radiacinių avarių atvejais, taip pat jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio žmonėms tyrimus bei vertinimą;

7) organizuoja ir pagal kompetenciją atlieka radiacinės saugos būklės tyrimų bei valstybinės ekspertizės darbus;

8) atlieka radiacinių avarių tyrimus, prognozuoja jų padarinius ir teikia siūlymus, kaip jų išvengti bei juos likviduoti;

9) bendradarbiauja su tarptautinėmis ir šalies organizacijomis radiacinės saugos srityje;

10) tvarko Valstybės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių ir darbuotojų apšvitos registrą;

11) atlieka kitas funkcijas, numatytas kituose įstatymuose, teisės aktuose.

TREČIASIS SKIRSNIS VEIKLOS RADIACINĖS SAUGOS SRITYJE LICENCIJAVIMO SĄLYGOS

8 straipsnis. Veiklos licencijavimas ir leidimų išdavimas, draudžiama veikla

1. Be Radiacinės saugos centro išduotos licencijos gaminti, naudoti, prekiauti, saugoti, montuoti, prižiūrėti, remontuoti, perdirbti, vežti jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius bei tvarkyti (surinkti, rūšiuoti, apdoroti, laikyti, perdirbti, transportuoti, saugoti, nukenksminti) radioaktyvias atliekas draudžiama, išskyrus atvejus, numatytus šio straipsnio 2 dalyje.

2. Licencija, nurodyta šio straipsnio 1 dalyje, nereikalinga:

1) verstis veikla su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, kuriems taikomi nereguliuojamosios veiklos kriterijai;

2) jonizuojančiosios spinduliuotės generatoriams transportuoti ir saugoti.

3. Be Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka išduoto leidimo radioaktyvias medžiagas draudžiama įvežti į Lietuvos Respubliką, išvežti iš jos, vežti tranzitu ar pervežti joje.

4. Radioaktyviųjų medžiagų, kurios priskirtos kontroliuojamosioms prekėms, importo, tranzito ir eksporto tvarką nustato Strateginių prekių ir technologijų importo, tranzito ir eksporto kontrolės įstatymas.

5. Specialiai dėti radioaktyviųjų medžiagų į maisto produktus, žaislus, papuošalus, kosmetiką ir tokius gaminius parduoti, importuoti, eksportuoti draudžiama.

6. Juridiniai ir fiziniai asmenys, įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, pažeidę šio straipsnio 1 dalies reikalavimus, atsako pagal Lietuvos Respublikos įstatymus.

9 straipsnis. Licencijas ir leidimus išduodančios institucijos

1. Licencijas veiklai, nurodytai šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje, išskyrus licencijas, kurias išduoda Branduolinės energijos įstatyme nurodytos valstybės institucijos, išduoda, perregistruoja, jų galiojimą sustabdo, atnaujiną ir panaikina Radiacinės saugos centras.

2. Leidimus radioaktyvias medžiagas, skirtas asmens ir visuomenės sveikatos priežiūros įstaigoms, įmonėms, mokslo ir mokymo įstaigoms bei valstybės valdymo ir savivaldos institucijoms, įvežti į Lietuvos Respubliką, išvežti iš jos, vežti tranzitu ar pervežti joje išduoda Aplinkos ministerija, suderinusi su Radiacinės saugos centru, o visais kitais atvejais - Aplinkos ministerijos teikimu Vyriausybei.

KETVIRTASIS SKIRSNIS RADIACINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

10 straipsnis. Juridinio asmens ar įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, turinčių licenciją, pareigos

Juridinis asmuo ar įmonė, neturinti juridinio asmens teisių, turintys licenciją verstis šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nurodyta veikla ir vykdantys licencijoje nurodytą veiklą, privalo:

1) užtikrinti jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių sąrašo sudarymą, tinkamą jų techninę būklę ir saugumą bei saugų naudojimą ir teisės aktų nustatyta tvarka perduoti informaciją apie turimus jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius Valstybės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių ir darbuotojų apšvitos registrui;

2) kiek įmanoma mažinti darbuotojų apšvitą;

3) jei ten, kur vyksta veikla, lankosi gyventojai arba laikinai dirba kitų įmonių, įstaigų ar organizacijų darbuotojai, užtikrinti radiacinę šių asmenų saugą pagal šio įstatymo ir kitų radiacinės saugos teisės aktų reikalavimus;

4) šio įstatymo ir kitų radiacinės saugos teisės aktų reikalavimams įgyvendinti bei jų įgyvendinimo priežiūrai skirti išmokytus atsakingus asmenis arba steigti radiacinės saugos padalinius;

5) užtikrinti, kad darbuotojai būtų reikiamos kvalifikacijos;

- 6) atlikti darbuotojų apšvitos bei darbo vietų monitoringą Radiacinės saugos centro nustatyta tvarka;
- 7) teisės aktų nustatyta tvarka sudaryti darbuotojų sąrašus ir juos teikti Valstybės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių ir darbuotojų apšvitos registrai;
- 8) savo iniciatyva ar įgaliotų valstybės valdymo, kontrolės ir savivaldos vykdomųjų institucijų reikalavimu nutraukti veiklą, kuri neatitinka radiacinės saugos reikalavimų;
- 9) Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka atiduoti laidoti netinkamus naudoti arba nebenaudojamus jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius;
- 10) Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka atlikti poveikio aplinkai monitoringą;
- 11) teikti Radiacinės saugos centrui (jam pareikalavus) objektyvią informaciją apie veiklos sąlygas, gaminamus ar įvežamus, parduodamus, išvežamus iš Lietuvos Respublikos gaminius su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais;
- 12) imtis prevencinių radiacinės avarijos priemonių, Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka laiku ir išsamiai informuoti Lietuvos Respublikos gyventojus bei valstybės valdymo ir kontrolės bei savivaldos vykdomąsias institucijas apie galimą veiklos pavojų, taip pat, įvykus radiacinei avarijai, imtis veiksmų ir priemonių, kad būtų pašalintos kenksmingos žmonių sveikatai ir aplinkai priežastys bei padariniai, šio bei kitų įstatymų nustatyta tvarka atlyginti už žalą, padarytą žmonių sveikatai ir aplinkai dėl radiacinės saugos teisės norminių aktų pažeidimo, dėl kurio kaltas juridinis asmuo ar įmonė, neturinti juridinio asmens teisių, turinti licenciją;
- 13) teisės aktų nustatyta tvarka paženklinėti jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius ir kontenerius, kuriuose laikomi jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai, bei pateikti jų vartotojams informaciją apie apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės;
- 14) šio įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka turintieji teisę parduoti ar perduoti naudoti jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius įsitikinti, kad juridinis asmuo ar įmonė, neturinti juridinio asmens teisių, kuriai parduodami ar perduodami šie jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai, turi licenciją juos naudoti;
- 15) vykdyti kitas pareigas, nustatytas kituose įstatymuose bei teisės aktuose.

11 straipsnis. Radiacinės saugos atitikties kontrolė

1. Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius, radiacinės saugos įrangą bei kitus įtaisus ir medžiagas, galinčius sąlygoti papildomą žmonių apšvitą, taip pat gaminius, turinčius jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių, galima parduoti ar naudoti tik nustačius, kad jie atitinka radiacinės saugos reikalavimus.
2. Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių, radiacinės saugos įrangos bei kitų įtaisų ir medžiagų, galinčių sąlygoti papildomą žmonių apšvitą, taip pat gaminių, turinčių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių, radiacinės saugos reikalavimų atitiktį kontroliuoja Radiacinės saugos centras Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka, o tais atvejais, kai jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai, radiacinės saugos įranga bei kiti įtaisai, medžiagos ir gaminiai, turintys jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių, gali sąlygoti papildomą įtaką aplinkai, - Radiacinės saugos centras kartu su Aplinkos ministerija.

12 straipsnis. Darbuotojų pareigos

Darbuotojai privalo naudotis reikiama radiacinės saugos bei saugumo įranga, imtis visų priemonių apsisaugoti ir apsaugoti kitus žmones arba aplinką nuo kenksmingo jonizuojančiosios spinduliuotės poveikio.

13 straipsnis. Apribojimai paaugliams, nėščioms ir maitinančioms moterims dirbti darbus su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais

1. Darbą, susijusį su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, gali dirbti asmenys, vyresni kaip 18 metų.

2. 16-18 metų asmenys gali atlikti darbus su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais tik turint profesinio mokymo tikslų, neviršijant Sveikatos apsaugos ministerijos nustatytą apšvitos lygių.

3. Darbdavys nėsčiaiiai privalo suteikti tokį darbą, kad vaisiaus apšvita nėsštumo metu neviršytų Sveikatos apsaugos ministerijos patvirtinto gyventojų apšvitos lygio, Žmonių saugos darbe bei Darbo sutarties įstatymų nustatyta tvarka.

4. Darbdavys krūtimi maitinančiai moteriai privalo suteikti tokį darbą, kad nebūtų organizmo radioaktyviojo užteršimo pavojaus, Žmonių saugos darbe bei Darbo sutarties įstatymų nustatyta tvarka.

14 straipsnis. Darbuotojų sveikatos tikrinimas

1. Darbuotojams privalomas išankstinis (prieš įstojant į darbą) ir periodinis sveikatos patikrinimas. Į darbus, susijusius su jonizuojančiąja spinduliuote, asmenys gali būti priimami tik pasitikinę sveikatą Sveikatos apsaugos ministerijos nustatyta tvarka ir turintys medicinos komisijos išvadas, kad sveikatos būklė jiems leidžia dirbti tokio pobūdžio darbus.

2. Jei darbuotojui konstatuoti ligos simptomai, kurie gali būti susiję su jonizuojančiosios spinduliuotės poveikiu, arba konstatuotas faktas ar įtarta, kad darbuotojo apšvita viršijo nustatytus lygius, tol, kol bus iširtos ligos ar padidintos apšvitos priežastys bei aplinkybės ir Radiacinės saugos centras duos sutikimą darbuotojui tęsti darbą, darbdaviai privalo suteikti kitą darbą, nesusietą su veikla, Darbo sutarties ir Žmonių saugos darbe įstatymų nustatyta tvarka.

3. Draudžiama dirbti darbus su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais tiems asmenims, kuriems nustatyti sveikatos pakitimai, dėl kurių jie negali dirbti tokių darbų.

15 straipsnis. Privalomasis darbuotojų bei valdininkų mokymas

1. Lietuvos Respublikoje radiacinės saugos turi būti mokomi:

1) įmonių, įstaigų ir organizacijų darbuotojai, dirbantys su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais;

2) valstybės ir savivaldybių valdininkai, dirbantys ekstremalių situacijų valdymo srityje.

2. Darbdaviai privalo savo lėšomis organizuoti šio straipsnio 1 dalyje nurodytų darbuotojų, o valstybės valdymo, kontrolės ir savivaldos vykdomosios institucijos - valdininkų mokymą. Šio straipsnio 1 dalies 1 punkte nurodytų darbuotojų mokymo ir žinių patikrinimo periodiškumą ir tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija, o šio straipsnio 1 dalies 2 punkte nurodytų valdininkų – Civilinės saugos departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos.

3. Darbdaviai privalo instruktuoti darbuotojus radiacinės saugos klausimais sudarydami darbo sutartį, perkeldami į kitą darbą su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, keisdami darbo (gamybos) procesus, gamybos technologiją, darbo sąlygas, susijusias su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, taip pat jei keičiasi radiacinės saugos darbe standartai, normos, taisyklės ar instrukcijos.

4. Darbdaviams draudžiama pavesti dirbti su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais darbuotojams, kurie nėra išklause privalomojo mokymo kurso ar neinstruktuoti radiacinės saugos klausimais.

16 straipsnis. Užsienio valstybių informavimas

Užsienio valstybėms teikiamos informacijos apie radiacinės saugos būklę Lietuvos Respublikoje mastą ir tvarką nustato Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys ir kiti teisės aktai.

PENKTASIS SKIRSNIS RADIOAKTYVIOSIOS ATLIEKOS IR NENAUDOJAMI JONIZUOJANČIOSIOS SPINDULIUOTĖS GENERATORIAI

17 straipsnis. Radioaktyviosios atliekos

Radioaktyviosios atliekos turi būti surenkamos, rūšiuojamos, apdorojamos, laikomos, perdirbamos, transportuojamos, saugomos, nukenksminamos, laidojamos arba išmetamos į aplinką laikantis Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų reikalavimų.

18 straipsnis. Jonizuojančiosios spinduliuotės generatorių eksploatacijos baigimas

1. Jonizuojančiosios spinduliuotės generatorių eksploatacijos baigimo tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija arba jos įgaliota institucija.
2. Juridinis asmuo ar įmonė, neturinti juridinio asmens teisių, turintys licenciją verstis veikla, nurodyta šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje, privalo užtikrinti, kad jonizuojančiosios spinduliuotės generatoriai, baigus jų eksploataciją, būtų nepavojingi žmonių sveikatai.

ŠEŠTASIS SKIRSNIS MAISTO PRODUKTŲ SĄLYGOTOS APŠVITOS RIBOJIMAS

19 straipsnis. Maisto produktų, pašarų, geriamojo vandens, dirvožemio radioaktyviojo užterštumo valstybinė ekspertizė ir kontrolė

1. Leistas maisto produktų, geriamojo vandens bei pašarų, galinčių įtakoti maisto produktų taršą, radioaktyviojo užterštumo normas ir šios taršos valstybinės ekspertizės bei kontrolės tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija arba jos įgaliota institucija.
2. Leistas dirvožemio, galinčio įtakoti maisto produktų taršą, radioaktyviojo užterštumo normas ir šios taršos valstybinės ekspertizės bei kontrolės tvarką nustato Aplinkos ministerija kartu su Sveikatos apsaugos ministerija.
3. Maisto žaliavas, maisto produktus, geriamąjį vandenį ir besiliečiančias su jais medžiagas ir įrenginius, kurie neatitinka radiacinės saugos reikalavimų, gaminti, įvežti, išvežti, vežti tranzitu, perdirbti, realizuoti Lietuvoje draudžiama.

SEPTINTASIS SKIRSNIS GAMTINĖS SPINDULIUOTĖS APŠVITOS RIBOJIMAS

20 straipsnis. Gamtinė spinduliuotė ir jos leistini lygiai

1. Gyventojų ir darbuotojų apšvitą, kurią lemia gamtinė spinduliuotė statiniuose, darbo vietose bei aplinkoje, reglamentuoja Sveikatos apsaugos ministerija.
2. Gamtinės spinduliuotės matavimų statiniuose ir darbo vietose bei duomenų apibendrinimo tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija, o aplinkoje - Aplinkos ministerija.

21 straipsnis. Gamtiniai radionuklidai statybinėse medžiagose ir statybiniuose gaminiuose

1. Sąrašą sertifikuojamų statybinių medžiagų ir statybinių gaminių, kuriuos privaloma radiologiškai ištirti, bei leistinos taršos radionuklidais privalomąsias normas nustato Sveikatos apsaugos ministerija kartu su Aplinkos ministerija.
2. Sveikatos apsaugos ministerija organizuoja atrankinius radono tūrinių aktyvumų statiniuose ir darbo vietose tyrimus.

AŠTUNTASIS SKIRSNIS MEDICININĖS APŠVITOS PROCEDŪRŲ RADIACINĖS SAUGOS REIKALAVIMAI

22 straipsnis. Medicininės apšvitos procedūrų radiacinės saugos reikalavimai

1. Juridinis asmuo ar įmonė, neturinti juridinio asmens teisių, besiverčiantys medicininę apšvitą lemiančia veikla, turi imtis priemonių, kad naudojama įranga, medžiagos, pagalbinės priemonės atitiktų nustatytus radiacinės saugos reikalavimus, personalas turėtų reikiamą kvalifikaciją bei būtų sukurtos ir vykdomos kokybės užtikrinimo programos, o pacientų apšvita būtų kuo mažesnė.

2. Jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai gali būti naudojami asmens sveikatos priežiūros ar medicinos, biomedicinos moksliniuose tyrimuose su žmonėmis tik tuo atveju, jei pacientas ar tiriamasis iš anksto informuojamas apie šių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių naudojimo tikslą bei galimus padarinius sveikatai ir sutinka būti tiriamas ar gydomas naudojant šiuos jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius. Prieš atliekant su žmonėmis medicinos, biomedicinos mokslinius tyrimus, kurių metu bus naudojama apšvita, turi būti gautas leidimas, kurį išduoda Lietuvos medicinos etikos komitetas, suderinęs su Radiacinės saugos centru.

3. Profilaktinių tyrimų, diagnostikos bei gydymo, naudojant medicininę apšvitą, tvarką nustato Sveikatos apsaugos ministerija.

4. Pacientas turi teisę atsisakyti medicininės apšvitos procedūrų.

DEVINTASIS SKIRSNIS ATSAKOMYBĖ

23 straipsnis. Atsakomybė už teisės aktų, reglamentuojančių radiacinės saugos reikalavimus, pažeidimus

Juridiniai ir fiziniai asmenys, įmonės, neturinčios juridinio asmens teisių, pažeidę radiacinę saugą reglamentuojančius teisės aktus, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

24 straipsnis. Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių tarptautinių sutarčių ar jų atskirų nuostatų radiacinės saugos klausimais sudarymo pagrindai

1. Tarptautinės sutartys, nustatančios santykius Lietuvoje radiacinės saugos klausimais, sudaromos vadovaujantis tarptautinės teisės principais bei normomis ir Lietuvos Respublikos įstatymais, reglamentuojančiais tarptautinių sutarčių sudarymo tvarką.

2. Rengiant Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių ar atskirų jų nuostatų, susijusių su valstybės radiacinės saugos klausimais, projektus, privalo dalyvauti Aplinkos ministerijos, Civilinės saugos departamento prie Krašto apsaugos ministerijos, Radiacinės saugos centro, Valstybinės atominės energetikos saugos inspekcijos ir Vidaus reikalų ministerijos įgalioti atstovai.

3. Jeigu Lietuvos Respublikos tarptautinės sutartys numato kitokias nuostatas negu šis įstatymas, taikomos tarptautinių sutarčių nuostatos.

DEŠIMTASIS SKIRSNIS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25 straipsnis. Įstatymo įsigaliojimas

Radiacinės saugos įstatymas įsigalioja nuo 1999 m. balandžio 1 d.

26 straipsnis. Pasiūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybei

1. Vyriausybė iki 1999 m. balandžio 1 d.:

- 1) patvirtina veiklos su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais licencijavimo tvarką;
- 2) pateikia Seimui Administracinių teisės pažeidimų kodekso, Branduolinės energijos, Aplinkos apsaugos bei Įmonių įstatymų pakeitimo ir papildymo įstatymų projektus;
- 3) įsteigia Valstybės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių ir darbuotojų apšvitos registrą ir patvirtina jo nuostatus.

2. Vyriausybė iki 1999 m. rugpjūčio 1 d. patvirtina valstybinę radiacinės saugos programą.

27 straipsnis. Pasiūlymai Sveikatos apsaugos ministerijai

Sveikatos apsaugos ministerija iki 1999 m. balandžio 1 d.:

- 1) kartu su Aplinkos ministerija, Valstybine atominės energetikos saugos inspekcija, Muitinės departamentu prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos nustato informacijos apie branduolines ir radioaktyvias medžiagas, gabenamas per Lietuvos valstybinę sieną, teikimo tvarką;

- 2) nustato jonizuojančiosios spinduliuotės generatorių eksploatacijos baigimo tvarką;
- 3) nustato jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių, radiacinės saugos įrangos bei kitų įtaisų ir medžiagų, galinčių sąlygoti papildomą žmonių apšvitą, radiacinės saugos atitikties kontrolės tvarką;
- 4) kartu su Aplinkos ministerija nustato sertifikuojamų statybinių medžiagų, kurias privaloma radiologiškai tirti, sąrašą.

Skelbiu šį Lietuvos Respublikos Seimo priimtą įstatymą.

RESPUBLIKOS PREZIDENTAS

VALDAS ADAMKUS